

DANGUS PER DIDELIS, KAI SUTEMSTA

STASĖ LYGUTAITĖ

Stepono Bagdono nuotrauka

(Atkelta iš 59 p.)

KAI ŠALPUSNIS

Nežinau, ko aš trukštu labiau –
Tavo meilės ar tavo mirties,
Tik žinau, tik žinau ir bijau –
Valanda nekaltoji artės,

Kai mėnulis tekės, bet nešvies,
Kai šalpusnis žydės, bet neguos,
Kai iš vakaro šalto erdvės
Kažin kas anta marių banguos.

DAR NEATĖJĖS

Iš dar neatėjusio laiko
Ataidi į šitą rytą
Paukščio čiulbėjimas –
Lyg įspėjimas,
Kad pabaigos nebus
Nei džiaugsmui, nei sielvartui.
Nei dangui, nei žemei.

Gali būti ramus:
Štai arbata puodely garuoja,
Štai knyga,
Kurią tuojau atsiversi,

Štai praviras langas,
Pro kurį kambarin
Jau veržias kaip šviežias oras
Dar neatėjęs laikas.

* * *

Šis vakaras
Su lapkričio mėnuliu,
Su tylinčiu juodvamiu,
Su mano ramia vienatve
Teisingesnis
Už mirtį.

Ši diena sutverta
iš kančios, kur išnyko, iš liūdesio,
Iš to, kas praėjo,
iš gluosnio vėjuoto judesio,
Todėl taip raminančiai globia
tau sielą taip tyliai
Vos sulinguoja
prisnigusioj pelkėje švyliai.
Iš to, ko daugiau nebebus,
viltis vėlei pradžių įgauna.
Be skausmo palietęs
atminties aštriausiąją briauną,
Pamatai, kaip iš laiko bespalvio gelmės,
iš ateities vėl artinas
Plukėm baltom apsipylęs
aukštas pavasario skardis.

VILNIAUS GATVĖJE

Kai einu
Vilniaus gatve
Rami,
Nuolanki šiai dienai,
Nejausdama
Nė menkiausios grėsmės
Savo ramybei,
Pašaipiai ir atlaidžiai
Spokso į nugarą man
Prie namo sienos
Prikaltas
Dailus angeliukas.

* * *

Visą vakarą
Nuo likimo slapsčiausi,
Nuo teisybės
Ir šventvagystės.

Saugojaus,
Kad atmintis neįgeltų
Skaudžiau
Nei gyvatės geluonis.

Bėgau nuo meilės
Lyg nuo priklydusio šuns,
Kuris glaustėsi
Man apie kojas.

Bėgau neatsigręždama.
Kur sustoti turiu –
Nežinojau.

* * *

Buvo vakaras.
Buvo ruduo.
Buvo tylu.

Tik staiga
Netoli
Nuo rudenio ažuolo
Gilė nukrito
Skambėdama
Ir žiburiuodama
Tartum žvaigždė.

* * *

Kur benueisime dviese
Per šitą lapkričio vakarą?

Iš visų pusių tamsa.
Vienišas gatvės žibintas,
Bejėgiški jo spinduliai,
Atsimušę į šlapias mūro sienas,
Nebegali apšviesti
Mums kelio.

Laikas sukti atgal,
Nes vakaras šis nebe mūsų,
Nes ši gatvė
Jau nebe mūsų.

O tokia tolybė sugrįžti.
O vėlu jau.

DIENA SU PRAŽYDUSIOM PLUKĖM

Pro debesį šviečiant saulei
Visi liūdesiai
Atšoko nuo manęs kuo toliausiai
Ir sulindo į krūmus.

Ėjau ir visą laiką mačiau
Netoli pražyduosį karklą.

Krūmuose liūdesiai
Įtartinai šnarėjo.

Nudaviau, kad negirdžiu.
Ir puoliau
Skinti baltųjų plukių.

* * *

Tylėjau
Žiūrėdama
Į lapkričio lietuį.

Tylėjau,
Nes tylint
Vakaras daros gražesnis.

Ir liūdėti,
Kai žvilga lietaus lašai
Ant nuogo erškėčio krūmo,
Nuodėmė būtų.

DANGUS PER DIDELIS, KAI SUTEMSTA

Mėginu užverti duris,
Užtraukti užuolaidas,
Nes per didelis
Šiąnakt dangus,
Per tamsus.
Per menka
Ant stalo mirksinti
Žvakės švieselė,
Kad apšviestų
Rudenio dangų.

Tad reikia užverti duris,
Užtraukti užuolaidas,
Kad nepabudinčiau to,
Kas snūduriuoja tamsoj
Arba apsimeta miegantis
Tamsiame danguje,
Kuris per didelis
Šiąnakt.

* * *

Eina žmogus,
Apsuptas praeities
Ir būsimos laiko
Lygiai kaip ūkanų.

Reikia
Nusipurtyti atmintį,
Kaip šuo vandenį nusipurto,
Išbridęs iš upės.

(Nukelta į 62 p.)

(Atkelta iš 61 p.)

Prisitraukti pilnus plaučius
Pavasario oro,
Dvelkiančio sprogtančiais lapais.

Tada vėl būsiu
Pradėtas dievų
Iš nieko.

Tada pasaulis
Vėl atiteks man iš naujo,
Galvoja žmogus,
Bet tyli, akis nuleidęs.

RAMYBĖ

1. Varna,
Nutūpusi
Klevo viršūnėj,
Klausėsi
Šlamančio laiko.

2. Plaukia patvinusi upė.
Šaltas rudens mėnulis.
Ilgiausios
Nebegalinčių grįžti.

3. Meilės amžius.
Meilės amžius trumpas.
O mirtis –
Tikra,
Nes tik viena.

4. Baltas viduržiemio jovaras.
Juodos nutilusios kuosas.
Kokia prakilni ramybė.

5. Spalio diena
Ramiausiai nutolo.

Bet ant palangės
Visą laiką žydėjo
Turguj pirкта
Pelargonija.

6. Ko tu virpi, širdie,
Kaip lapas, vėjo nulaužtas.
Laiko visuomet yra
Nusidėti ir atgailauti.

NIEKAM NEREIKALINGAS VAKARAS

Temstant
Žirmūnuos
Jaukioj kavinukėj
Tylėdami
Gėrėme kavą.

Tylėdami,
Nieko
Vienas kitam
Neturėdami pasakyti.

Išėjus
Vakaras buvo pilnas
Debesų ir medžių šlamėjimo.

Mėnulis,
Prieš šimtą metų
Mums patekėjęs,
Buvo pradingęs.
Nepasigedom.

Net ir mėnulis
Niekam neberekėjo.

Po tamsiais
Rudenio medžiais
Švysteli tai,
Kas dar turės atsitikti,
Ko tu bijai,
Bet lauki.

SU KIPŠIUKU OBUOLIAUTI

Dangų tau siulė visi,
O tu vienas pats tamsoje
Su kipšiuuku
Išėjai obuoliauti.

Buvo naktis. Trankės griaustinis,
Krito į žolę
Laukiniai žaibų atšvaitai.
Daužėsi tavo širdis,
Atsiminusi viską,
Ko seniausiai buvai išsigynęs,
Atsižadėjęs.

Kipšiuukas buvo pradingęs.
Vienas stovėjai.
O tai, ką pamatei
Apšviestą žaibo,
Tebuvo tiktai ilgesys –
Atsižadėto ir išsiginto,
Ilgesys,
Iš naujo širdį užgulęs.

KAM LEMTA IŠNYKTI

Angele mano,
Atsiminki mane,
Ir aš būsiu baltesnė už sniegą.

Duoki man ženklą,
Kad nebeprasmė
Amžinoji viltis
Ir amžinas prisikėlimas,
Siaučiant aplink beprasmybei.

Mano sužvarbusią sielą
Apsaugok nuo pikto,
Nes apsėsta pasaulio esu,
Nes vienodai geidžiu
Jo šviesos ir tamsybių.

Laikas sušlama krūmuos
Nekaltai tartum vėjas,
Ir aš
Neįstengiu vilties
Jo šlamesiuos atpažinti.

Angele mano,
Atsiminki mane,
Ir aš būsiu baltesnė už sniegą,
Sulaikydama viską,
Kam lemta išnykti.

BEPRASMYBĖ, TURINTI PRASMĘ

Kančia ir aistra
Išdegino tavo dvasią.

Šlykščiai sudribusi oda
Nebegalėjo apsaugot
Kūno paikaus išdidumo.

Kaulėtom rankom suspaudęs
Nuo senatvės
Kretinčią galvą,

Vienas stovėjai –
Negražus,
Pasaulio ir laiko
Išduotas.

Ir vis dėlto
Dar aistringiau
Mylėjai šitą pasaulį,
Nebodamas jo beprasmybių,
Taip pat ir prasmių.

LYG BŪTŲ UŽMATĖS

Kovarnis buvo
Danguj,
O nutūpęs ant liepos šakos
Toks ramus
Žvelgė į tolj,
Lyg būtų aiškiausiai
Užmatęs ribą,
Kuri atskiria
Būtį nuo nebūties.

KAI ESU

Kai esu mirusi,
Valandos švyti lyg žvaigždės,
Aistringai žydėdami
Žolynai ir medžiai artėja
Kaip tie,
Kurie kažkada seniai
Buvo mane mylėję.

O kai prisikeliu
Iš numirusių,
Pamatau:
Žolynai nuvytę,

Medžiai numetę lapus,
Kurie kažkada mylėjo mane,
Dabar nebeatpažįsta.

LAIKO NIEKUR NEBUVO

Vaikščiojau paupiais,
Miško keliukais.

Tekėjo upelis,
Nendrės lingavo.
Ant karklo lapų
Spindėjo rasa.

Buvo visko:
Smėlio upelio dugne,
Skruzdėlių
Ant miško keliuko,
Akmenų
Laukų pakrašty,
Danguje
Debesų daugybė.

O laiko niekur,
Niekur nebuvo –
Nei danguje,
Nei ant žemės.

AR JAU ESATE

Rudenio p
Upės vanduo yra šaltas.
Jame atsispindi
Ilgesio liūdno spalvos.

(Nukelta į 64 p.)

Stepono Bagdono nuotrauka

(Atkelta iš 63 p.)

Paupio takas pažiugęs,
Vėjas žvarbus,
Todėl niekas nepasirodo.

Tik sunki žvejojančio
Vyro nugara,
Į vandenį įsmeigtas žvilgsnis.

Stoviu viena tolėliau
Ir galvoju:
Mirę, kurių ilgiuosi,
Ar jau esate nemirtingi?

* * *

Atsiplėšė
Nuo žemės
Angelas
Ir nuskrido
Kaip paukštis.

Žinojau:
Jis šį vakarą
Jau nebegrįš.

Prijaukintas pasaulis
Vėl pasidarė
Laukinis.

Ir vietos man jame
Vis mažiau ir mažiau.

* * *

Mano daiktai:
Stalelis su viena koja,
Lentynose suglaustos knygos,
Tuščia peleninė
Ryžtingai ir atkakliai
Saugojo praeitį.

Bet aš buvau
Vis kita ir kita.

Paukštis,
Į kurį žiūrėjau
Pro langą,
Skrido iš praeities
Vis tolyn ir tolyn,
Purtydamas nuo sparnų
Nematomas laiko dulkes.

Kaip paukštis
Lesu
Buvusio džiaugsmo
Trupinius.

Stringa gerklėj,
Bet praryju –
Be gėdos,
Be skausmo.

Ar šviesiau akyse –
Nežinau.
Nes užsimerkiu
Ir laikiu.

KASDIENYBĖS DIEVAI

Mazgoju indus.
Nuo palangės
Nubraukiu dulkes.
Burnodama
Prieš kasdienybės dievus
Priaizau aibę pupelių.

Burnoju
Prieš kasdienybės dievus,
Nes jie pamiršo mane.
Jie tikrai spokso
Į Aido Marčėno
Sakrum irgi profanum
Ir šypsos
Pro vieną ūsą.

Prisimerkę,
Kraipydami galvas
Žiūri į Petro Dirgėlos
Vaikelį su senelio lazda
Ir laukia:
Kur jis nueis
Ir ką nuėjęs atras.

O į mano
Sustojusią dieną,
Į numazgotus indus,
Į tyliai gulinčias pupeles
Nė nepažvelgę
Užsnūsta.

O kur tu, žmogau,
Pasidėsi
Be saldžiųjų pupelių?

Šitą lapkričio vakarą –
Niūrų, nebylų –

Pati tolimiausia žvaigždė
Už tave
Artimesnė.

Nieko nebuvo
Stebuklingesnio
Už pavasario žolę.
Tik tai tu ir aš.

KO TA VIENA?

Mėnuo – danguj.
Žuvys – vandenyje.
Medžiai suleidę šaknis
Į miegančią žemę.

Aš – savo trobelėj.
Visur –
Tvarka ir ramybė.

Tai ko ta viena
Žvaigždė
Taip drebedama mirga?

Šitaip juodvarniai krankia,
Lyg norėtų prisaukti
Numirusius.

Bet jie eina
Vis tolyn ir tolyn
Tylėdami
Ir slėpdami
Viską, ką žino.

Todėl ir žolynai
Lapkričio mėnesį
Vysta tylėdami.

Pradedu savo pasaulį
Trapų
Arba nesudrumsčiamą
Septintą valandą ryto.

Garuoja arbatos puodelis,
Kuris niekad
Nesuduš.

Garų ir laiko apneštos
Senos virtuvės sienos –
Tartum tvirtovė –
Ramybė apsaugota
Amžiams.

Pradedu savo pasaulį
Septintą valandą ryto.
Ir laikas nuščiūva.

(Nukelta į 66 p.)

Stėpono Bagdono nuotrauka

(Atkelta iš 65 p.)

BITĖS VIJOSI MARGUS ŽOLYNUS

Pulte išpuolė į pavasario rytą žolynai,
Karštas gyvybės kibirkštis iškeldami.
Iš žemės pernykštės, iš garuojančio molio ir šlyno,
Nuo kalvos ant kalvos, nuo kalvos ant kalvos vilnimi.

Žalia nubangavo. Žiedadulkės žybčiojo. Bitės
Vijosi margus žolynus, švietė dangus.
Akimirką vieną sustojęs pavasario rytas
Prie atsivėrusios slėny amžinybės angos.

Vėl sužaliavo tarp pražydusių medžių ir krūmų,
O saulė pulsavo nei įkaitus visatos širdis.
Vėjų ir vandenų apvaisintas žemės apsunkęs kūnas
Žėravo ir blėso. Ir atatupsta traukės mirtis.

NUO SKUODO Į ŠIAURĘ

Pro Latvijos kaimą, per mišką, nuo Skuodo į šiaurę,
Bėgo, linguodamas nešė vainiką upelis, žydras ir siauras.
Bet sustoki, į antrąją pusę nebriski,
Gali galva apsisukti, ir taip tu prarastum viską.

Ten mėnesienoj latviškos laumės plaukus džiovina,
Vandenį taško, laisto raudonąjį vyną.
Eina tolyn, nuleidęs akis, nežiūrėki, –
Lyg nesuprastum, lyg nežinotum, tarsi nejustum nieko.

Ant smėlio kalvos, prie miško, nuo Skuodo į rytus,
Erškėtrožių krūmas augo. Gelsvai nudažyti
Penki aviliai stovėjo. Medaus kopinėti
Atėjo žilas senelis. Bet tau nereikėjo tikėti,

Jog šitas medus toks saldus, kad jau pamiršti galėsi
Užvakar dieną ir žalią pušų pavėsį.
Latvijos kieme, prie miško, nuo Skuodo į šiaurę,
Užklups tave ilgesys ir kaip šventąjį persmelks kiaurai.

Stepono Bagdono nuotrauka

TARP DVIEJŲ NAKVYNIŲ

Kaip mes gražiai per dieną uliosim:
Vienas išgers, o kitas – užkąs.
Vieną išjuoksim, kitą paguosim.
Kažkas uždainuos. Ir pravirks kažkas.

O visagaliai, o visagaliai
Mušis krūtinėn ir atgailaus.
Tartumei skaisčiau, baugščiau mergelę
Švelniai teisuolis kaltą priglaus.

O, kokios naktys, kokios nakvynės!
Saldūs ir ramūs ryto sapnai.
O, koksai raibas pempės kiaušinis,
Kokie geltoni gandrų snapai...

VISAGALI ŽEMĖS DIEVE

Visagali žemės dieve, tu davei man Žemaitiją,
Žalią vandenį, kur žydi vieną kartą per metus,
Tamsų dangų, kai žaibuoja ir kai kiaurą naktį lyja
Ir lėtai siūbuoja vėjas pilkapių medžius retus.

Tu davei man sunkią meilę – tą vienintelę, tą vieną,
Vieną – ir žmonėms, ir medžiams, vieną – žemei ir
Dangums. Ten sraunus upelis bėga – visą dieną, visą dieną,
Bet liūdnom akim pažvelgsi – jis sustos ir susidrums.

Tu davei man ugnį, kalną, nuo kurio rytai prašvinta,
Tykų vakarą, kai ošia ir paparčiai, ir javai.
Ir tą keistą jausmo galią – viską, viską atsiminti –
Tartum kalnę, tartum bausmę ar palaimą man davei.

Danguje ten visos žvaigždės pateka. Ir būna gera.
Tik viena karšta nupuola, kai liūdi, po kojom tau.
Ten kaip rasą, ten kaip smėlį, kaip skaisčių lelijų kerą,
Ten kaip sopulį, kaip alkį aš gimtinę pajutau.

Visagali žemės dieve, tu davei man Žemaitiją,
Baltą gėlę, kur pražįsta kumeliuko kaktoje,
Ramią dieną, sausą eglę, kur senoj dainoj atgyja,
Ilgesingą paukščio giesmę naktį eglėje toje.

